

De Skor, orgaan van de VWG-Texel. 4e jaargang nr. 6

INHOUD

-Agenda	121
-Zeetrekverslag	122
-Overtijen in de wadhut op de Vlakte van Kerken	128
-Ledenvergadering VWG-Texel	129
-De vogels van de Noorderhaaks	130
-Waarnemingen nr. 24	135
-Leuke terugmeldingen deel 6	142

AGENDA

Zaterdag 28 december '85: De Slufterexcursie, een jaarlijks terugkerende gebeurtenis. Vertrek om 13.00 bij de 'Stille Ingang' (bij het vogelwachtershuisje). Komt in de Texelse Courant.

Zaterdag 11 januari 1986: ganzenexcursie op Texel. Vertrek om 09.00 bij de Aankoopcentrale. We verdelen ons dan over de aanwezige auto's.

Vrijdag 24 januari: jaarvergadering in de Oude ULO. Na de pauze dialezing van Adriaan Dijkse over enkele Russische natuurgebieden. Zie ook elders in dit nummer.

Zaterdag 8 maart: Excursie Waalenburg. Vertrek om 09.30 uur vanaf De Reiger-Westerboersweg.

Kopie voor de volgende Skor vóór 1 februari 1986 sturen naar Sytske Dijkse, Duinroosstraat 20, 1796 BJ DE KOOG, tel. 02228-676 of 02228-741. Vooral illustraties zijn Zeer Welkom! Waarnemingen voor 25-1 naar Adriaan Dijkse, zelfde adres.

de skor

ZEETREKVERSLAG OKTOBER-NOVEMBER

De herfst van 1985 is eigenlijk een hele rare geweest. September was tamelijk winderig (met daardoor vrij veel pijlstormvogels, noordse stormvogels e.a.), oktober daarentegen was qua weer uitermate kalm. Ondanks dat werden uitzonderlijk veel Jan van Genten gezien, november begon vervolgens met twee weken storm, resulterend in ongekende aantallen alkachtigen en middelste jagers, en, voor deze maand, veel noordse stormvogels. De rest van november was het koud met aflandige wind en zelfs sneeuw en voor zeetrek weinig interessant.

Tussen 28 september en 26 november werd 77½ uur over zee gekeken door vooral Richard Witte en F.J.Maas, maar ook door Adriaan Dijkse (1 uur), Herman Leys en Han Derks, voorts was er een groot aantal medewaarnemers.

Duikers en futen.

Echt sterke doortrek heeft nog niet plaats gevonden (dat kan nog komen), hoewel al vanaf half oktober regelmatig uitsluitend roodkeelduikers langsvlogen, zowel naar noord als naar zuid (bv.16-10: 24 Z en 30 N in 4 uur wv 42 roodkeelduikers). In november was de vliegrichting wel overheersend zuid en lagen de aantallen ook iets hoger, de beste dag was 26-11: 111 Z (34 roodkelen) in 2 uur. Opmerkelijk is het tot dusver geheel ontbreken van de parelduiker.

Na het invallen van de vorst na half november namen de aantallen futen op de Noordzee fors toe, de meeste exemplaren werden gezien op 26-11: 15 Z en 50 tp in 2 uur. Voordien waren hoogstens 8 futen in 1 uur genoteerd. In oktober werd slechts tweemaal een roodhalsfuit opgemerkt, in november werd de soort iets meer gezien. In totaal 4 waarnemingen betreffende 8 exx. (op 17-11:3 Z).

Kuifduiker: 24-11: 1 tp.

Stormvogels.

Dat oktober een erg rustige maand is geweest blijkt onder meer uit het aantal Noordse stormvogels dat toen gezien is, namelijk één op de 2e. Voor het eerst in de zeetrekhistorie werden nu ook in november veel noordse stormvogels gezien (in totaal 869 exx) met twee topdagen: 7-11: 195 Z in 2 uur en 11-11: 590 N en 6 Z in 4 uur, hieronder bevond zich minimaal één exemplaar van de donkere kleurfase.

Grauwe pijlstormvogel: 8-10: 1 Z en 7-11: 1 Z.

Jan van Gent.

Oktober was de maand van de Jan van Gent, vooral in de derde week werden in de vroege ochtenduren steeds enkele honderden Jan van Genten gezien, die al foeragerend noordwaarts vlogen. In de zeegaten (m.n.het Eyerlandse Gat) hielden zich ook steeds grote groepen Jan van Genten op. Enkele goede dagen:

2.10: 193 Z en 24 N in 2 uur.

15-10: 9 Z en 237 N in 2 uur.

16-10: 11 Z en 241 N in 3 uur.

18-10: 5 Z en 158 N in 1 uur.

Begin november werden onder geheel andere weersomstandigheden tijdens westerstormen ook veel Jan van Genten waargenomen: 2-11: 213 Z en 60 N in 4 uur, 9-11: 45 Z, 1 N en 2 tp in 1 uur.

Dat zich zoveel Jan van Genten voor de kust ophielden stond vermoedelijk in verband met de aanwezigheid van grote hoeveelheden haring en sprot in de wateren rond Texel (en ook Vlieland); één en ander zal onderzocht worden door mensen van het NIOZ. Het totaal aantal waargenomen Jan van Genten bedroeg 2322 exx.

Aalscholver: 29-9: 1 Z, 16-10: 1 N.

Zwanen, ganzen en eenden.

Kleine zwaan: 18-11: 9 Z en 4 N in 2 uur.

Kleine rietgans: 18-11: 6 Z.

De doortrek van de rotgans was het sterkst in oktober (bv.13-10: 327 Z in 2 uur en 20-10: 518 Z in 5 uur), maar ook in november werd nog trek waargenomen: 12-11: 237 Z in 2 uur.

Op slechts vier dagen vlogen bergeenden langs, de meeste op 12-11: 15 Z.

Smlent: de meeste op 2-10: 11 Z en 18 N in 2 uur.
Wintertaling: max. 8 N op 15-10.
Pijlstaart: op 13-10 en 17-11: 7 Z.
Tafeleend: hooguit 5 exx. in een uur (op 20-10).
Kuifeend: de meeste op 13-10 (7 N) en 20-10: (1 Z,
13 N in 3 uur).

Toppereend: waargenomen op drie dagen: 8-10: 3 Z,
20-10: 51 Z en 3 N in 4 uur en 26-11: 23 Z, 1 tp
in 1 uur.

Eiders trokken soms langs in kleine aantallen in
september en oktober (29-9: 56 N in 1 uur en 16-10:
41 Z in 1 uur), maar pas tijdens de periode met oos-
tenwind in november verschenen aantallen van enige
betekenis: 18-11: 317 Z en 83 N in 3 uur.

IJseend: 20-10: 1 ♂ N.

Voor de zwarte zeeëend werd het beste uur genoteerd
op 16-10: 445 N. Ook op andere dagen in oktober
vlogen soms enkele honderden zwarte zeeëenden langs,
maar aangezien de vliegrichting afwisselend zuid
dan wel noord was kon niet van gerichte trek gespro-
ken worden. De meeste grote zeeëenden werden in ok-
tober gezien en wel op de 20e: 67 Z en 23 N in 5 uur.
Brilduiker: max. 7 Z op 17-11.

Van de middelste zaagbek werd geen sterke doortrek
geregistreerd, de meeste vlogen langs op 6-10: 10 Z
in 1 uur en op 20-10: 23 Z en 8 N in 5 uur.

Grote zaagbek: 18-11: 1 ♂ Z.

Steltlopers.

Zilverplevier; vooral in oktober gezien, op 5-10:
7 Z in 1 uur, maar op 18-10 weer 18 N in 2 uur. Ook
hielden zich soms zilverplevieren op het strand op.
(27-10: 4 tp en 4-11: 6 tp.)

Kievit: 6-10: 405 Z in 2 uur en 19-10: 43 Z in 1 uur.
Dit waren de beste dagen.

Kanoetstrandloper: 8-10: 85 Z in 2 uur.

Drieteenstrandloper: 27-10: 136 tp.

Houtsnip: 2-11: 1 Z.

Wulp: 18-11: 6 Z in 1 uur.

Rosse grutto: 9-10: 3 tp.

Jagers.

In de eerste twee weken verschenen zeer grote aantal-
len middelste jagers voor de Nederlandse kust, aan
de Hondsbosse Zeewering werden op enkele dagen 200
of zelfs meer exemplaren van deze doort geteld. Op
Texel lagen de aantallen aanzienlijk lager, maar
toch kan ook hier van een uitzonderlijk goede mid-
delste jager-herfst gesproken worden. In totaal wer-
den 84 exemplaren geteld. De meeste vogels werden waar-
genomen op 11-11: 1 onv.Z en 38 onv. en 3 ad-lichte
fase N en 8 onvolwassen exx.tp, in 4 uur. Vrijwel
al deze vogels vlogen of door de branding of over het
strand en waren dus prachtig te zien.

Ook kleine jagers werden begin november nog vrij veel waargenomen. 2-11: 21 Z in 3 uur. In oktober was deze soort eveneens regelmatig te zien geweest (met max. 9 exx op een dag, zowel op 5-10 als op 7-10. Bij elkaar passeerden 77 kleine jagers de telpost.

Grote jager: 8-10 (1 Z), 16-10 (1 N), 19-10 (1 tp), 20-10 (1 Z), 11-11 (1 N). Ook werden in november nog 11 ongedetermineerde jagers gezien (kleine of middelste.

Meeuwen.

In oktober en ook eind september werden drie vrij goede trekdagen van de kokmeeuw vastgesteld: 29-9: 216 Z in 1 uur, 6-10: 736 Z in 2 uur en 14-10: 232 Z in 2 uur. Van de dwergmeeuw werd op 8 oktober zeer sterke doortrek opgemerkt: 356 (wv. 46 le jaars en 215 adult) Z in 4 uur. Voorts passeerden redelijk wat dwergmeeuwen op 12-10: 86 Z in 2 uur en 2-11: 97 Z in 4 uur.

De laatste kleine mantelmeeuw werd gezien op 11-11: 1 N. Grote mantelmeeuwen waren in elk uur aanwezig, echt gerichte trek werd niet opgemerkt.

In de eerste twee weken van november werden de meeste drieteenmeeuwen waargenomen, maar de aantallen vielen toch wel wat tegen, zeker als je het met andere zeevogels vergelijkt. De beste dagen waren: 3-11: 8 Z, 258 N en 10 tp. in 4 uur en 11-11: 54 Z, 457 N en 60 tp in 4 uur.

Sterns.

Begin oktober vlogen nog vele tientallen grote sterns langs, bijv. 5-10: 66 Z in 3 uur en 6-10: 94 Z in 2 uur. De laatste exemplaren passeerden op 20-10: 3 Z. Hetzelfde gold voor de 'noordse dieven' (6-10: 74 Z in 2 uur) en ook de laatste waarneming op 20-10: 3 Z.

Dwergstern: 13-10: 1 tp.

Alkachtigen.

In het weekend van 2 en 3 november vond een ongehoorde verplaatsing van alk/zeekoeten plaats tijdens harde wind uit noordwestelijke richting.

De dagtotalen beliepen achtereenvolgens op 2-11: 463 N in 4 uur (wv 41 zeekoeten) en 14 Z, en op 3-11: 1564 N en 2 Z en 1 tp wv 11 zeekoeten in 3 uur. Het totaal aantal waargenomen alk/zeekoeten bedroeg 2358, waarvan er 97 als zeekoet gedetermineerd werden, maar geen enkele alkachtige kon met zekerheid als alk herkend worden.

Kleine alk: 27-10: 1 Z, 2-11: 1 N, 12-11: 1 Z en 13-11: 1 N.

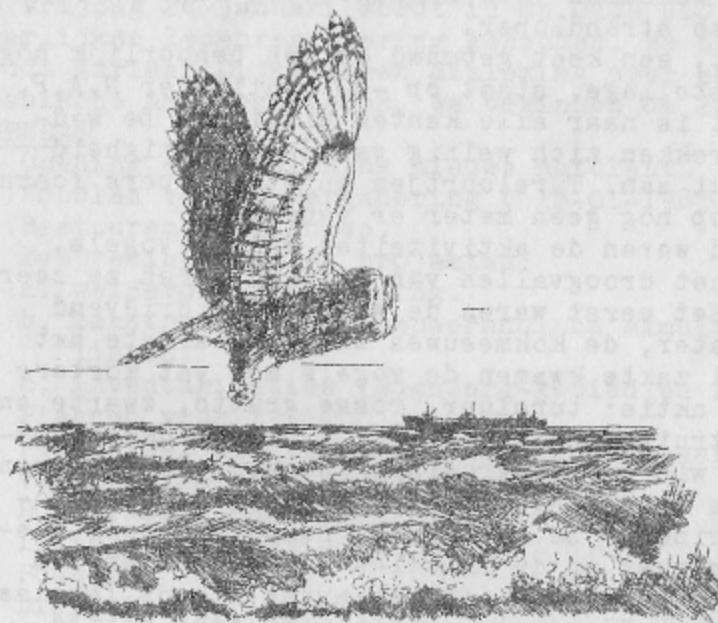
Roofvogels en uilen:

Sperwer: 6-10: 1 ♂ Z en 18-10: 1 ♀ uit zee.

Blauwe kiekendief: 20-10: 1 ♀ Z.

Ransuil: 14-10: 1 Z.

Frits-Jan Maas

OVERTIJEN IN DE WADHUT OP DE VLAKTE VAN KERKEN.

Deze zomer hebben ondergetekende en Henk Hin een bezoek gebracht aan de wadhut van het RIN op de vlakte van Kerken. Na eerst enkele dagen winderig weer afgewacht te hebben zijn we er op 13 augustus heen gegaan. De wadhut stond op ongeveer 3 kilometer oostelijk van de Schorren aan de rand van een priel, die uitmondt in het vaarwater naar de Cocksdorp.

Wadlopers en wadend hebben we de hut bereikt. De oude gympies met klittebandsluiting voldeden niet, omdat de groenwieren het klitteband onbruikbaar maakten. De wandeling over de schijnbaar oneindige wadvlakte vol vogels gaf ons een weids gevoel. Het viel me op, dat we op het wad zo weinig zilvermeeuwen zagen; er waren veel meer kok- en stormmeeuwen. We namen veel aalscholvers waar en ook een paarse strandloper.

De wadhut, een keet gebouwd op een behoorlijk hoge, metalen stellage, staat op -30 centimeter N.A.P. In de hut is naar alle kanten uitzicht. De wadvogels trekken zich weinig van de aanwezigheid van de hut aan. Tureluurtjes en steenlopers foerageerden op nog geen meter er vandaan!

Opvallend waren de activiteiten van de vogels. Tijdens het droogvallen van het wad waren ze zeer actief. Het eerst waren de wulpen en, drijvend op het water, de kokmeeuwen bezig. Naarmate het waterpeil zakte kwamen de vogels met wat kortere poten in actie: tureluur, rosse grutto, zwarte en groenpootruiter en steenloper. In de plukken moselen met wieren, aangroeisels en dergelijke waren vooral de scholeksters, stormmeeuwen en steenlopers te vinden. De ruiters en rosse grutto's foerageerden meer op de slikkige tussenruimten. In de nabijgelegen priel foerageerden steeds lepelaars tot maximaal 25 vogels. Dat blijft toch altijd een schitterend gezicht!

Enkele malen vloog er een straaljager over, op weg naar of komend van de Vliehors. De vogels reageerden daar nauwelijks op. Wel was er veel paniek toen er een helikopter overvloog. Naarmate de tijd verstreek besteedden de vogels meer tijd aan poetsen en pitten. Het wachten was op het opkomende water. De vloed kwam toch nog behoorlijk snel op. De vogels vlogen nu naar de hoogwatervluchtplaats van de Schorren en de Eendracht. Wij verlieten daarop de hut op weg naar de dijk, een prima ervaring rijker.

Dick Schermer

LEDENVERGADERING VOGELWERKGROEP TEXEL.

Op vrijdag 24 januari wordt in de Oude ULO onze jaarlijkse ledenvergadering gehouden. Na de pauze houdt Adriaan Dijkse een dialezing over enkele Russische natuurgebieden. We beginnen om 20.00 uur.

AGENDA:

1. Opening en aanwijzing nieuwe notulant.
  2. Notulen vorige vergadering (18-01-1985).
  3. Bestuursmededelingen.
  4. Bespreking huidige projecten:
    - a. weidevogelbescherming.
    - b. landtrektelling Kampeersnol en simultaantellingen.
    - c. inventarisaties (Hogeberg-gebied en De Waal).
  5. Plannen voor 1986.
  6. Financieel overzicht van de penningmeester en verslag van de kascommissie.
  7. Rondvraag. Denk vooral over suggesties m.b.t. lezingen, excursies en dergelijke.
  8. Pauze.
  9. Dialezing Adriaan Dijkse.
- We rekenen op een massale opkomst!

Henk, Hans en Dick.

DE VOGELS VAN DE NOORDERHAAKS (RAZENDE BOL).

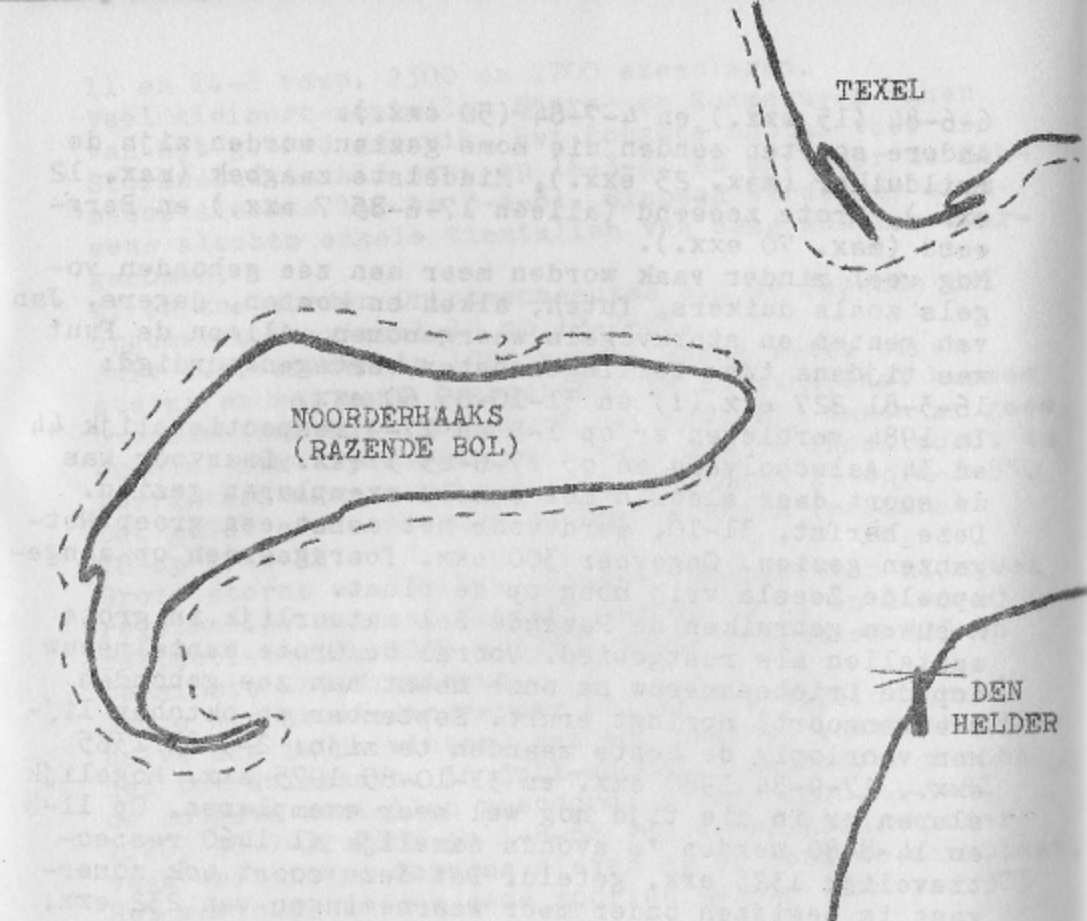
Inleiding

Overall vanaf Texels zuidkust kunnen we hem tegenwoordig zien. Soms goudgeel opblinkend in het zonlicht, soms omgeven door een waas van wit opspattende brandingsgolven: de Razende Bol. Een 'nieuw' stuk land in de buitendelta van het Marsdiep. Een zandbank van zo'n 5 km lengte en op het hoogste punt al zo'n 2,5 m boven NAP. Hij is vrij steil en dat betekent dus dat er met eb maar weinig extra grond droogvalt. Alleen bij de vloedhaak in het westen komt wat meer droog, maar door het 'ruwe' klimaat bezinkt er maar weinig slib. De Razende Bol is geheel onbegroeid op een enkel polletje kwijvende helm na.

Het touwtrekken rond de gemeentelijke indeling lijkt door Texel gewonnen. De toekomstige bestemming echter is onzeker: recreatiegebied, militair oefen(schiet)terrein, natuurgebied of basis voor grootschalige energie-opslag (plan Lievense)? Ook voor vogelaars is het van belang te weten waar men de bol voor wil gaan gebruiken. Want gebruikt moet hij natuurlijk worden, al is het maar een zandplaat. In Nederland een stukje land ongebruikt laten, aan de natuur overlaten, schijnt immers niet of nauwelijks te kunnen?

Een aardig aantal Texelaars heeft inmiddels wel eens een bezoek aan de Razende Bol gebracht. Voor zover ons bekend brachten zij echter hoogstens fragmentarische informatie mee over de vogels en aantallen die zij daar zagen.

Toch zijn er wel gegevens. Het laatste vijftal jaren namelijk is er min of meer regelmatig door Staatsbosbeheer geteld. Dat wil zeggen door de bemanning van de Phoca, Jan van Dijk en Dirk Kuiper. In totaal telden zij de vogelbevolking van de Razende Bol zo'n 25 maal in de jaren 1981 tot en met 1985. Meestal rond hoogwater en verspreid over bijna alle maanden van het jaar. Uit 1980 beschikken we bovendien over twee tellingen van Smit c.s. die keken naar de functie van de zandplaat als slaapplek voor vogels.

De Resultaten

Vrij veel soorten maken niet of nauwelijks gebruik van de Razende Bol, maar leven in de zee er omheen. Het meest regelmatig worden van deze soorten Eidereenden gezien, hoewel in bescheiden aantallen van enige tientallen. Maximaal werden op 12-10-82 85 exx. geobserveerd.

Zwarte zeeëenden worden ook regelmatig gezien. Eénmaal (14-4-83) meer dan 100 exx. (110 om precies te zijn). Dat deze soort ook in de zomer nog voor onze kust verblijft, bewijzen o.a. de waarnemingen van

6-6-84 (15 exx.) en 4-7-84 (50 exx.).

Andere soorten eenden die soms gezien worden zijn de Brilduiker (max. 23 exx.), Middelste zaagbek (max. 12 exx.), Grote zeeëend (alleen 17-6-85 7 exx.) en Berg-eend (max. 70 exx.).

Nog veel minder vaak worden meer aan zee gebonden vogels zoals duikers, futen, alken en koeten, jagers, Jan van genten en stormvogels waargenomen. Alleen de Fuut was tijdens twee tellingen beter vertegenwoordigd:

16-3-81 227 exx.(!) en 31-10-85 60 exx.

In 1984 verbleven er op 1-8 en 17-9 respectievelijk 44 en 34 Aalscholvers en op 17-6-85 5 exx. Daarvoor was de soort daar slechts met enkele exemplaren gezien.

Deze herfst, 31-10, werd voor het eerst een groep Rotganzen gezien. Ongeveer 300 exx. foerageerden op aange-spoelde Zeesla vrij hoog op de plaat.

Meeuwen gebruiken de Razende Bol natuurlijk in grote aantallen als rustgebied. Vooral de Grote Mantelmeeuw (op de Drieteenmeeuw na onze meest aan zee gebonden meeuwensoort) springt eruit. September en oktober lijken voorlopig de beste maanden te zijn: 2-9-81 1365 exx., 17-9-84 1980 exx. en 31-10-85 1975 exx. Mogelijk slapen er in die tijd nog wel meer exemplaren. Op 11-8 en 14-8-80 werden 's avonds namelijk al 1460 respectievelijk 1325 exx. geteld. Dat deze soort ook zomergast is bewezen onder meer waarnemingen van 232 exx. op 4-6-81, 95 exx. op 30-5-83, 101 exx. op 4-7-84 en 62 exx. op 17-6-85.

Augustus en september zijn de beste maanden voor de Kleine mantelmeeuw. Dan worden er soms meer dan 200 exx. geteld. Maxima zijn: 17-9-84 365 dieren en 29-8-85 270 dieren. In augustus 1980 werden er maar weinig slapend geteld: 83 exx.

Uiteraard is de Zilvermeeuw altijd op de Razende Bol aanwezig. De aantallen lopen meestal in de honderden. Soms zijn er meer dan 1.000 of zelfs 2.000. Het maximum is 2120 exx. op 31-10-85. Ook van deze soort worden de meeste exemplaren in de nazomer en herfst geteld. Veel dieren komen ook naar de plaat om te overnachten:

11 en 14-8 resp. 2300 en 2700 exemplaren.

Veel kleinere aantallen Storm- en Kokmeeuwen maken van het gebied gebruik. Het hoogste aantal voor de Stormmeeuw is 410 exx. op 16-3-81 en dat voor de Kokmeeuw slechts 140 op 3-8-81. Slapend werden er eveneens slechts enkele tientallen van deze soorten waargenomen.

Af en toe worden Drieteenmeeuwen bij de Razende Bol opgemerkt, maximaal 18 op 12-2-81.

Smit o.s. wilden in 1980 vooral graag weten of er sterns en met name Dwergsterns op de zandplaat kwamen overnachten. Wat deze soort betreft: zij zagen er geen enkele! Ook tijdens de tellingen van de Phoca wordt de Dwergstern maar weinig gezien. Maximaal 19 op 4-7-85. Dat geldt eveneens voor de Zwarte stern (maximaal 18 op 17-5-82).

Grote sterns en 'Noordse dieven' daarentegen zijn wel regelmatige gasten. Slapend werden op 11 en 14-8-80 respectievelijk 2030 en 1800 Grote sterns en 825 en tenminste 400 Visdieven.

Grote sterns werden verder bij iedere telling (behalve die in de winter) gezien, meestal enkele honderden tot duizenden. In juli-augustus-september worden de hoogste aantallen gescoord: 3-8-81 1200, 2-9-81 1120, 26-7-82 2295 en 1-8-84 960 exemplaren. Minder vaak verblijven Noordse dieven op of rond de zandplaat. Het maximum dat van deze soorten geteld werd was 305 stuks op 30-5-83.

Bijna alle gebruikelijke soorten wadvogels zijn wel eens op de Razende Bol gezien, maar doorgaans onregelmatig en in kleine aantallen. Enkele maximaantallen: Zilverplevier 33, Bontbekplevier 13, Steenloper 30, Wulp 5, Tureluur 1 (!) en Kanoet 40. Scholeksters, Rosse Grutto's, Bonte en vooral Drieteenstrandlopers waren er vaker en met grotere aantallen. De Scholekster kwam tijdens twee tellingen boven de 100 ex. terwijl er op 14-8-80 's nachts 173 exx. op de bol verbleven. De Rosse grutto werd tijdens de meeste tellingen gezien. Soms enige tientallen, soms ook honderden zoals

op 26-7-82 381 en 3-8-81 380 dieren. Slapend werden in augustus 1980 300 exx. geteld.

Bonte strandlopers werden op minder dan de helft van het aantal tellingen waargenomen. Alleen op 31-10-85 en 7-12-83 in grotere aantallen: respectievelijk 681 en 400 stuks.

Voor de Drieteenstrandloper tenslotte blijkt de Razende Bol een ideale plaats te zijn. In alle maanden van het jaar is de soort er gezien en heel vaak met honderden. De hoogste aantallen worden geteld in april-mei en augustus-september. Het maximum aantal is zelfs 850 exx. op 17 mei 1982, gevolgd door 16 april van datzelfde jaar met 655 dieren. Daarnaast zijn er nog vier tellingen van meer dan 400 exx. (16-3-81, 2-9-81, 30-5-83 maar liefst 448 is heel veel zo laat en 31-10-85). Op 4 juni 1981 werden nog 18 exx. geteld. Op 26-7 alweer 61. Begin augustus als het Texelse strand nog vol met badgasten ligt is de soort kennelijk alweer op trek. Bij de slaaptelling van Smit c.s. op 11 en 14-8-80 werden respectievelijk 177 en 160 dieren geteld. Op 1-8-84 waren er zelfs al 225 exx. terwijl tellingen later uit die maand meer dan 300 opleveren (24-8-82 350 exx. en 29-8-83 342 exx.).

Zangvogels worden zelden op de Razende Bol gezien. Van overtrekkende groepen zullen er af en toe misschien wel eens enkele tropejes landen, maar de meeste soorten hebben op zo'n kale zandplaat natuurlijk weinig te zoeken.

Enkele malen zijn er enige Zwarte en Bonte kraaien vast gesteld en eenmaal één Tapuit en één Witte kwikstaart. De vogelsoorten die rusten of voedsel zoeken op de Razende Bol en die leven in de zee rondom zijn hiermede alle de revuegepasseerd. Eén categorie is niet aan bod gekomen: broedvogels. De verklaring daarvoor is simpel. Tot nu toe is er voor zover we weten van geen enkele soort een broedpoging bekend.

Tot slot

We kunnen de Razende Bol hêt eiland noemen voor Grote mantelmeeuwen en vooral Drieteenstrandlopers. Ook voor

de (Grote) sterns lijkt de zandplaat heel belangrijk als rustplaats. Het zou aanbeveling verdienen vooral de functie als slaappleats verder te bestuderen. Wat meer avondtellingen in voorjaar en vooral nazomer en herfst. Veel van de uitvoering hiervan hangt natuurlijk af van het weer. De Hors op Texel zou dan gelijktijdig bekeken moeten worden want uitwisseling tussen beide gebieden is goed mogelijk. Voor vogels is de afstand tenslotte met een 'enkele' vleugelslag te overbruggen.

Misschien zou e.e.a. als samenwerkingsproject tussen Staatsbosbeheer en de Vogelwerkgroep uitgevoerd kunnen worden?

Tenslotte met dank aan Staatsbosbeheer Texel voor het gebruik van de talrijke gegevens.

Literatuur

Smit, Harry, Ron Mes en Rob Schuckard. De Noorderhaaks, een belangrijke slaappleats voor meeuwen en sterns? Gestencild verslag. 1980.

Jan van Dijk en Adriaan Dijkse

WAARNEMINGEN NR. 24 (25 SEPTEMBER - 25 NOVEMBER)

Een beetje merkwaardige herfst. Eerst met prachtig 'zomerweer'. Bepaalde soorten trokken daardoor waarschijnlijk bijzonder snel weg, terwijl er ook nogal wat hoge trek was. Vooral 6 oktober en 19 en 20 oktober waren he goede dagen voor (zichtbare) landtrek. Op de 6e trok 's morgens over de duinen één doorgaande stroom Vinken, Kepen, piepers, Kneuen, Sijsjes, Kieviten etc. naar het zuiden. Op de 19e was er ook roofvogel trek. We kregen toch ook een deeltje mee van de Zwarte mezen-invasie. Een stormachtig begin van november zorgde voor enkele ongebruikelijkheden. Daarnaast zorgden krachtige noorde

lijke en oostelijke winden door hoge druk boven Scandinavië ervoor dat we dit jaar al redelijk vroeg veel soorten ganzen zagen.

Roodkeelduiker: Buiten de regelmatige waarnemingen op de Noordzee wordt deze soort ook wel eens aan de andere kant gezien: 15-10 1 ex. bij IJzeren Kaap (FM&EB) en 17-11 1 ex. bij de waterfabriek (RW&LW).

Parelduiker: 13-11 1 ex. Waddenzee (HH).

Roodhalsfuut: 13-10 1 ex. Waddenzee (RW).

Geoorde Fuut: ook in oktober zijn er nog veel op de Waddenzee: 13-10 min. 100 exx. (RW).

Jan van gent: deze herfst voor de kust talrijk; op 24-10 tellen JvD&DK er vanaf de Phoca 245 exx. tussen Marsdiep en Eyerlandse Gat, 15-11 en 18-11 resp. 2 exx.

bij de Schorren en 1 ex. bij De Koog dood (resp. HH&SD).

Roerdomp: 6-11 1 ex. Horspolders (WH).

Lepelaar: 17-11 3 exx. Ottersaat (RW&LW), 25-11 nog tenm. 2 exx. aanwezig (HH).

Kleine zwaan: vooral vanaf 13-11 komt onder invloed van een koude-inval in Noord- en Midden-Europa veel ganzen- en zwanentrek op gang; veel meldingen van groepjes doortrekkende exx. vooral van 16 t.e.m. 21-11; 17-11 totaal 170 exx. (van 120 exx. waren slechts 9 juv=7,5%) in alleen Eyerland, Waalenburg en bij Bargaen (AD).

Wilde zwaan: 17-11 roepend 1 ex. uit noorden aanvliegend en landend in Waalenburg bij Kleine zwanen (AD).

Rietgans: in nov. tenm. enige 10-tallen in Eyerland.

Kleine rietgans: 17-11 12 exx. overvliegend Eyerland (AD).

Kolgan: 13-11 's avonds 4 maal grote groep overtrekkend Den Burg (WE), 23-11 enkele exx. naar zw over Waddenzee bij Oudeschild (WE).

Grauwe gans: in Waalenburg hoogste aantal op 3-11: 210 exx. (SD), 13-11 's avonds 2 maal grote groep over Den Burg en 1 maal groep gemengd met kollen (WE), 23-11 veel exx. naar zw Waddenzee bij Oudeschild (WE).

(De sneeuwganzen en indische ganzen zijn deze herfst ook weer in Waalenburg gezien; ik beschouw ze als exoten!)

Brandganzen: vanaf 12-10 max. 31 exx. nabij de Petten (vele wrns); ook 30-tal in begin nov. in Eendracht (PP), 17-11 ong. 30 exx. (zelfde?) Waalenburg (AD).

Krooneend: 20-10 3de en 1ste ex. alle in eclips Horspolders (FM, RW&HD).

IJseend: 25-11 tenm. 8 exx. naar zuid, pl 21 (SD).

Middelste zaagbek: 8-11 20 exx. bij waterfabriek (WH).

Havik: 13-10 1 ex. vermoedelijk juv. Oudeschild (HH).

Sperwer: trek op 19-10 5 exx. naar zd en 2 exx. ter plaatse Kampeersnol (AD&JD).

Buizerd: na de vroege waarneming op 1-9 de eerste op 12-10 Negen Bunders (FM), 13-10 1 ex. boven Pompevlak (AD&SD) en 19-10 1 ex. ter plaatse en 1 ex. naar zd. Kampeersnol (AD&JD).

Ruigpootbuizerd: opmerkelijk vroege doortrek 19-10 3 exx. naar zd en 1 ex. ter plaatse Kampeersnol (AD&JD), ook op 19-10 1 ex. no bij Vuurtoren (FM&HD), 23-10 1 ex. de Schorren (HH), 27-10 1 ex. Vuurtoren (FM) en 16-11 1 ex. Kampeersnol (DS&GW).

Smelieken: 2 maal 1 ex. eind sept. en 4 maal 1 ex. in oktober, geen in november (?) (diverse wrns).

Boomvalk: 21-9 1 ex. bij Vuurtoren (VWG-P).

Slechtvalk: 12 en 19-10 1 onvolw. ex. Mokbaai (JM&NM), 19-10 1 ex. naar zd. Kampeersnol (AD&JD), 30-10 1 ex. naar zd. bij Vuurtoren (AdG).

Kanoetstrandloper: 28-9 ong. 20 exx. Slufter (VWG-P).

Krombekstrandloper: de laatste Texelse herfstwrn. was 7-10, nu 12-10 2 exx. Mokbaai (RW) en 17-10 4 exx. de Petten (FM).

Paarse strandloper: 27-9 1 ex. Mokbaai (AD) en 9-11 4 exx. bij NIOZ-haven (PW).

Kemphaan: 13-10 96 exx. de Bol (RW).

Bokje: slechts één waarneming kreeg ik deze herfst; 19-10 1 ex. bij Vuurtoren (FM, HD&JM).

Zwarte ruiter: 28-9 nog ong. 55 exx. Slufter (zie waarnemingen nr. 23) (VWG-P).

Groenpootruiter: 28-9 ong. 250 exx. Slufter (VWG-P) en 13-10 2 exx. de Schorren (RW).

Witgatje: 18-11 1 ex. de Dennen (FM).

Bosruiter: 22-10 1 ex. Hoge Berg (RW). De laatste waarneming voor Texel was 14-10!

Middelste jager: de stormachtige periode van begin november bracht voor onze kust een soort invasie, buiten de zee trek tenm. 6 waarnemingen tussen 6-11 en 17-11 terwijl er 4 dood gevonden werden langs de Waddenzee-dijk (div.wrns); daarvoor zagen FM&EB op 15-10 1 ex. bij de IJzeren Kaap.

Kleine jager: ook deze soort werd begin nov. veel gezien o.a. over de duinen bij NRC en De Koog; op 17-11 3 exx. achter de veerboot (LW).

Kleinste jager: over het lek ex. van 12-9 (Waarnemingen 23) bestond toch nog wel enige onzekerheid, ook omdat het ex. teveel witte schachten van de handpennen had; uitvoerige literatuurstudie wijst echter wel in de richting van deze soort (KE). Jagers in jeugdkleed blijven heel moeilijke zaken!

Zwartkopmeeuw: 18-10 1 ad. ex. achter veerboot (HG).

Kleine mantelmeeuw: 19-10 1 ex. naar zd Kampeersnol (AD&JD).

Grote stern: 20-10 1 ad. en 2 juv. exx. de Hors (FM, HD&RW), 24-10 1 ex. Noordzee voor Texel (Jvd&DK).

Noordse dief: 24-8 met krachtige zw wind regelmatig groepjes, in totaal 219 exx., over bos-duinrand bij Kampeersnol naar zd (DS, HH&AD).

Noordse stern: 20-10 2 juv. ex. de Hors (FM, HD&RW).

Zwarte zeekoet: op 12-11 werd een le kj ex. met olie op NRC gebracht waar het op 14-11 stierf. Dit is het

lle geval voor Texel en afgezien van 1 augustus-waarneming ook het vroegste (was 17-11).

Kleine alk: op 2 en 3-11 werd een verzwakt stormslachtoffer op het NRC gebracht (gevonden midden op Texel).

Ransuil: 27-10 1 ex. bij Vuurtoren (FM).

Velduil: 28-9 3 exx. Slufterduinen (VWG-P), verder alleen waarnemingen van enkelingen.

Zwarte specht: 5-10 1 ex. zachtjes roepend Randweg (AD).

Grote bonte specht: 27-10 en 14-11 1 ex. bij Maritiem Museum, Oudeschild; waarnemingen die toch op enige toevvoer naar Texel kunnen wijzen.

Strandleeuwerik: de enige waarneming die ik kreeg was 22-11 35 exx. De Slufter (RW).

Boerenzwaluw: de laatste drie waarnemingen zijn 20-10 4 exx. naar no De Koog (AD&SD), 22 en 23-10 resp. 6 en 2 exx. Den Burg (RW).

Huiszwaluw: 29-10 nog 5 exx., 31-10 2 exx. en 4-11 1 ex. Den Burg (WE); de laatste datum voor Texel is 7-11 ('75).

Grote pieper: eindelijk weer eens een herfst met wat meer waarnemingen, na 24-9 (waarn. nr. 23) op 6-10 1 ex, 12-10 2 exx., 17-10 1 ex. en 19-10 1 ex. (div.wrns.)

Duinpieper: 5-10 1 ex. overvliegend naar zd. W'slag (RW).

Gele kwikstaart: de laatste 28-9 1 ex. de Bol (VWG-P).

Grote gele kwikstaart: 19-10

1 ex. foeragerend op daken van Orchisment de Koog (AD&SD), en 20-10 1 ex. no bij pl 15 (FM, HD&RW) en 1 ex. naar no De Koog (AD&SD).

Witte kwikstaart: laatste op 27-10 Westerslag (FM).

Pestvogel: 13-11 1 ex. Den Hoorn, 23-11 5 exx. aldaar en 25-11 3 exx aldaar (PS), 24-11 2 exx. Den Burg (WE).

Blauwstaart: 29-9 1 ex. vermoedelijk jong mannetje nabij de tuintjes bij de Vuurtoren, 2e geval voor Texel en Nederland! Gezien door tenm. 100-tal mensen.

Zwarte roodstaart: opvallend weinig wrn deze herfst, tussen 21-9 1 ex. Westerslag (RW) en 20-10 1 ex. de Mok (FM e.a.) slechts 3 andere waarnemingen met in totaal 4 exx.

Paapje: laatste waarneming 20-9 1 ♂ ex. en 1 ♀ ex. Reddingboothuisje (VWG-P).

Roodborsttapuit: 13-10 1 ♂ ex. Bollekamer (AD&SD).

Tapuit: eind september waren bijna alle exx. al weg, laatste 12 en 13-10 1 ex. Vuurtoren (RW).

Beflijster: na de wrn op 23-9 volgde 27-9 1 ♂ ex. de Muy (AD&SD); daarna slechts: 30-9 ♂ en ♀ ex. Eyerlandse duinen (VWG-P), 19-10 1 ex. Reddingboothuisje en 3 exx. Vuurtoren (FM&HD), 5 en 6-11 1 ex. (zelfde) Horspolders, 6-11 ♀ ex. camping Kogerstrand (AD&SD), terwijl van 29-10 t/m 6-11 een ♂ en ♀ ex. in De Koog verbleef fouragerend op bessen in plantsoenen (AD&SD).

Grote lijster: 21-10 1 ex. bij Vuurtoren (FM&HD).

Kleine karekiet: 17-10 1 ex. de Geul (FM); de laatste herfstwrn. van Texel was eveneens 17-10 (1976).

Braamsluiper: 13-10 1 ex. nabij Vuurtoren (FM e.a.), 19-10 1 ex. aldaar (NM).

Grasmus: 19-10 1 ex. nabij Vuurtoren (JM); de laatste wrn. voor Texel is 20-10.

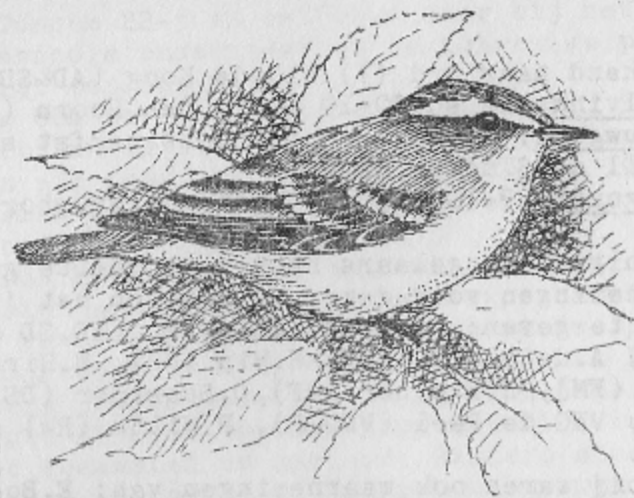
Tuinfluitier: 19-10 1 ex. Reddingboothuis en 1 ex. nabij Vuurtoren (FM&HD), 27-10 1 ex. nabij Vuurtoren (FM); op één nov. wrn. na is dit de laatste voor Texel.

Zwartkop: 25 en 26-11 1 ♂ ex. Elzenhout (LD).

Pallas boszanger: 18 en 19-10 1 ex. bij Reddingboothuisje (JM&NM). Dit is het 3e geval voor Texel.

Bladkoninkje (zie tekening volgende bladzijde): een ware invasie dit jaar: 27-9 1 ex. bij Vuurtoren (RB), 27 en 28-9 1 ex. aldaar (VWG-P), 30-9 1 ex. aldaar (KE), mogelijk is dit steeds hetzelfde ex. geweest, 14-10 1 ex. roepend Ruyslaan, de Koog (AD), 16-10 1 ex. Reddingboothuisje (JM&NM), 17 t/m 19-10 1 ex. bij Heidehof (vele wrns.), ook op 19-10 1 ex. Rozendijk kruising Fonteinweg (AD).

Tjiftjaf: 4-11 2 exx. waarvan 1 ex. van de siberische ondersoort tristis Dennen (FM), 23-11 1 ex. De Koog (AD).

Fitis: 17-10 1 ex. de Muy (HD).

Vuurgoudhaantje: 30-9 1 ex. vuurtorenweg (FM&JM), 20-10 1 ex. de Koog en 1 ex. Dennen (AD&SD), 21-10 2 exx. Rozendijk (FM) en 23-11 2 exx. Mienterglop (HF).

Taigaboomkruiper: 8-10 en 10-10 1 ex. bij de Koog (AD&SD); na 1975 is de soort niet meer op Texel gezien en ongetwijfeld is het ex. 'meegekomen' met de mezeninvasie.

Grauwe klauwier: 6-10 1 onvolw. ex. fietspad de Krim (HF).

Bonte kraai: 21-10 de eerste 2 exx. Eyerlandse duinen (FM), 2-11 14 exx. Kampeersnol (DS).

Keep: dit jaar meer dan gewoonlijk zeker in verhouding tot de vink, er werden redelijk grote groepen gezien zoals: 27-10 100 ex. Den Burg en 150 exx. Veenlangweg (DS) en 30-10 50 exx. langs Mokweg (PS).

Frater: het hoogste aantal deze herfst werd op 17-11 in het Wagejot geteld: ong 80 exx. (RW&LW).

Barmsijs: na 20 nov. op diverse plaatsen groepjes, bij de Koog op 23-11 ook 1 ex. met heel lichte stuit en bovendelen, neigend naar een Witstuitbarmsijs (AD).

Kruisbek: in okt. en nov. af en toe kleine groepjes max. 9 exx. bij Kampeersnol, 20-10 1 + 4 exx. over-

trekkend naar nrd (!) bij de Koog (AD&SD).

Appelvink: 27 en 30-10 1 ex. Den Hoorn (PS).

Sneeuwgorz: hoogste aantal deze herfst slechts 11 exx. (22-11 de Sluffer, RW).

Geelgorz: 19-10 1 ♀ ex. nabij de Vuurtoren (FM&HD).

De volgende vogelaars hebben de moeite genomen hun waarnemingen voor deze rubriek (en het 'Texel-archief' door te geven: A, S. en L. Dijkse (AD, SD & LD), W. Eelman (WE), A. de Gelder (AG), H. Hin (HH), W. Hirschi (WH), F. Maas (FM), H. Fischer (HF), D. Schermer (DS), P. Schneider (PS), VWG de Peel (VWG-P), R. Witte (RW) en P. v. d. Wolf (PW).

Daarbij waren ook waarnemingen van: E. Boerma (EB), R. van Beusekom (RB), H. Derks (HD), J. Driehuis (JD), J. van Dijk (JvD), K. Eigenhuis (KE), H. Groot (HG), D. Kuiper (DK), J. en N. Marra (JM&NM), J. Mulder (JM), G. Witte (GW) en L. Witte (LW).

Waarnemingen voor de volgende aflevering van deze rubriek kunnen worden ingebracht tot en met 25 januari bij Adriaan-Duinroosstr. 20, 1796 BJ De Koog, 02228-676 of 02228-741 (kantooruren).

LEUKE TERUGMELDINGEN NR. 6

Ik kreeg de afgelopen maanden weer tal van ringmeldingen binnen. In de eerste plaats worden er nogal wat ringen of geringde vogels naar het N.R.C. gebracht. Daarnaast nemen sommige ringers of vinders de moeite mij leuke gevallen toe te sturen. Zo kreeg ik van Cor Smit gegevens over een geverfde Kokmeeuw (om vogels herkenbaar te maken worden soms delen van het verenkleed van een opvallende kleur voorzien). Op 25-8-85 zag hij bij Büttikofers Mieland een gedeeltelijk geel-oranje gekleurde Kokmeeuw. Na wat rondspeuren werd het land van herkomst gevonden:

Denemarken. Tussen 22-5 en 4-7 werd daar bij het vliegveld van Fruensholm onderzocht of de aanwezige populatie wel of niet constant is.

Cor Smit ving ook op 3 juni van dit jaar nabij het AOK 2 geringde Scholeksters. Beide bleken op Vlieland geringd te zijn als nestjong, en wel in 1963 en 1965. De op de Texelse kwelder broedende dieren waren dus al redelijk oud (20 en 22 jaar).

Levert Vlieland kennelijk een behoorlijke bijdrage aan onze Scholeksterpopulatie, ook Texel. 'exporteert' vogels. In dit geval echter was men op de nieuwe plaats klaarblijkelijk niet zo blij met de immigrant. Ekster nr. 3312430 als nestjong op 3-6-80 in de Bleekersvallei door Lieuwe Dijkse geringd werd namelijk in januari 1985 dood geschoten op Ameland. Eksters staan bekend als notoire standvogels. Uiteraard zwerven er toch nog wel wat dieren rond. Aangenomen mag bijvoorbeeld worden dat de na-oorlogse vestiging op Vlieland afkomstig was van Texel. Dat Eksters zelfs drie eilanden verder kunnen belanden had ik niet zo snel verwacht.

Jonge Torenvalken die in de zomer op Texel belanden, komen vaak uit Noord-Holland. Twee in september hier verhongerde dieren bleken respectievelijk in West- en Noordbeemster te zijn geringd.

Een jonge Wulp die op 12 mei 1985 in de Bleekersvallei geringd werd, werd niet oud. Op 22 juni werd alleen een bosje veren, z'n poot en de ring gevonden.

Eveneens een onfortuinlijk einde beleefde een jonge Wulp die op 30 mei 1984 van een ring werd voorzien. Heel snel verlaten deze jonge dieren kennelijk ons land. Op 9 augustus werd hij door een Fransman neergeknald te Ambleteuse, Pas de Calais. 330 Km verwijderd van zijn geboorteplaats.

Hulde echter voor Sakhi M' Bark van de Ecole d'application Khalid te Ibn, Walid, Agadir in Marokko. Een op 9-6-84 weer door Lieuwe Dijkse als jong geringde Kleine mantelmeeuw trof hij namelijk in januari '85

verzwakt aan. Het dier werd daarna door hem verzorgd om hem tenslotte weer de vrijheid te gunnen. Deze jonge meeuw had toch maar even bijna 3.000 kilometer naar zijn wintergebied afgelegd! Dat Kleine mantelmeeuwen 's winters verwegtrekken tot in Noord-Afrika aan toe, is overigens niets ongewoons. Dat bemerkten we in november '84 ook al in Zuid Portugal. Tussen de duizenden Kleine mantelmeeuwen moesten we echt zoeken naar een Zilvermeeuw.

Tenslotte nog iets over een Fitis. Niet omdat het een spectaculair geval is, maar omdat terugmeldingen van zangertjes zeldzaam zijn.

8 Juni ringde Lieuwe een nestjong van de Fitis in de Westerduinen. Slechts 33 dagen later werd het diertje uit Den Burg terug gemeld. De kat van vogelwerkgroep lid Brugge had hem 'verzameld'....

Adriaan Dijkse

De illustraties in dit nummer zijn van de handen van: Frits-Jan Maas (blz.125,139,141), Richard Witte(blz. 138), Peter v.d.Wolf (blz.127) en Adriaan Dijkse (blz.131).

Het bestuur van de Vogelwerkgroep Texel en de redactie van de Skor wensen iedereen Prettige Kerstdagen en een voorspoedig en vogelrijk 1986!
